

Беседа Светог Владике Николаја Жичког

Јеванђеље о Умножитељу хлеба у пустињи

Мт. 14, 14-22; Зач. 58.

Свевишњи Бог све што твори, твори целисходно. Ништа у Његовим делима нема бесциљно, непотребно и излишно.

Зашто неки људи тако бесциљно ходе и толико бесциљних послова послују? Зато што не знају циљ свога живота, ни мету свога путовања.

Зашто се неки људи претрпавају непотребним бригама и једва гамижу под гомилом излишних ствари? Зато што не знају оно што је једино потребно.

Да би сабрао расејани човечји ум, да би исцелио раздељено срце човечје, и да би растројену снагу човечју ујединио, — зато је Господ Исус указивао човечанству од почетка до краја један — и само један — циљ: царство Божје. Ах, како разрок човек гледајући у две стране не види ни једну! Ах, како је бесциљан живот многоциљног ума! Како је неосетљиво подељено срце! Како је беснажна расута снага воље!

Само је једно на потребу — царство Божје! У ту једну тачку тежио је Христос Чудотворац да управи погледе целог човечанства. Ко у ту једну тачку гледа, тај има једну мисао — Бог, један осећај — љубав, једну тежњу — приближење Богу. Благо ономе, ко је себе тако сабрао; — тај је постао сличан стакленоме сочиву, које сабере мноштво сунчаних зрака, тако да може да производи огањ.

Речи које је Господ казао Марти: „**Марта, Марта, бринеш се и трудиш за много, а само је једно потребно**“ (Лк. 10, 41—42), изречене су уствари као укор и као опомена целом човечанству. А то **једно потребно** јесте царство Божје (Мат. 6, 33). Све што је Господ рекао и све што је учинио управљено је тој једној тачки, и том једном циљу. У тој Једној тачки сабран је сав пламен, кој и светли путницима залуталим по кланцима и вртлозима временог живота.

Све је целисходно код Господа — то јест све је управљено на овај највиши, једини јединствени циљ — све је умесно и све неопходно потребно, како речи речене тако и дела учињена. Никад ни једна реч излишна; никад ниједно дело нецелисходно! И каква плодовитост и речи и дела Његових! По милионити и милионити пут свака реч и свако дело Његово доноси до дана данашњега многоструки плод. И како сладак, и мирисан и животворан плод!

Зашто Господ Исус није претворио камење у хлеб онда када је то од Њега Сатана тражио, међутим доцније у два маха, када је народ око њега био гладан, Он је од мало хлеба створио огромне количине, тако да је више претекло него што је било у почетку obroка? Зато што би прво чудо било нецелисходно, непотребно и излишно, а друго је било целисходно, потребно и умесно.

Зашто Господ Исус није хтео показати знак с неба фарисејима, када су то ови од Њега захтевали, међутим Он је у безброј прилика показивао те знаке с неба, та невиђена чуда над болесним, прокаженим, лудим, бојажљивим, мртвим? Опет зато што би сваки знак с неба пред завидљивим и суј етним фарисеј има био нецелисходан,

непотребан и излишан, док је у осталим случајевима био целисходан, потребан и умесан.

Зашто Господ Исус није премештао горе с једног места на друго, и зашто их није бацао у море? Он је то могао, без сваке сумње; па зашто то није чинио? Он, који је могао заповедити бурном мору да се утиша, и ветровима да не дувају, могао је без сваке сумње и горе премештати и бацати их у море. Но каква је потреба била зато? Никаква. Зато Господ то није ни чинио. Међутим, потреба је била велика, да се море утиша и ветрови зауставе, јер су се људи давили и викали за помоћ.

Зашто Господ Исус није претварао земљу у злато и гавране у голубове? Кад је могао претворити воду у вино, без сваке сумње могао је и то. Но нашто то? Није било никад никакве потребе, да Он претвара земљу у злато и гавране у голубове. Међутим, била је велика потреба, да се једном, на једној свадби нађе вина за госте. И да би задовољио ту потребу и спасао домаћина од стида Господ је претворио воду у вино.

Само ђаволи и грешници захтевали су бесциљна, непотребна и излишна чуда од Христа. Погледајте само, какве глупости захтева Сатана од Христа: да претвори у пустињи камење у хлеб, и да скочи са врха цркве на земљу! И погледајте како окорели грешници, фарисеји и књижевници, који су били очевици многих корисних чудеса Христових, захтевају од Њега још некакав знак, некакво бесциљно и излишно чудо, као што би било: бацање гора у море, претварање земље у злато и гавранова у голубове! Зато је Господ одбио захтев и ђавола и грешника. Ни никад није Он одбио да учини чудо, када је чудо било целисходно и потребно ради спасења људи.

И данашње јеванђеље описује једно такво целисходно и потребно чудо, умножавање хлеба у пустињи, но не у пустињи без људи, или у пустињи где је сам ђаво, но у пустињи, где је било можда преко десет хиљада гладних људских бића (јер се каже да је било пет хиљада самих људи осим жена и деце).

„Виде Исус многи народ, и сажали се на њих, и исцели болеснике њихове.“

То је било у оно време, када је Јован Крститељ погубљен од цара Ирода. Чувши ово Господ Исус седе у лађу и оде у *пусто место насамо*. Сва четири јеванђелиста описују овај догађај, неки са више појединости, неки са мање. Према Јовану Господ је ушао у лађу код Тивериаде и прешао море Галилејско, а према Луки Он је изишао на северозападној обали мора и узишао уз брдо **„у пустињу код града који се зове Витсаида.“**

Господ је обичавао често склањати се у самоћу, и то у пуста места и на брда. Он је то чинио из три разлога: прво, да учини једну кратку паузу у своме журном и многим делању, да би људи такорећи сварили сву ону науку коју им је Он открио, и сва она чуда, која им је Он показао. Друго, да би дао пример апостолима и нама, да је неопходно нужно повлачити се у самоћу, *улазити у клет своју* (Мт. 6, 6), и остајати са својом душом молитвено једино у друштву Бога. Јер самоћа и ћутање човека чисте, укроћавају, разведравају и снаже. И треће, да нам покаже, да се добар и потребан човек нигде не може сакрити — **„не може се сакрити град кад на гори стоји“** (Мт. 5, 14) — те да тиме оправда и подстакне пустиножителство и монаштво. Историја Цркве показала је по хиљаде пута, да се никад ниједан велики пустињак, молитвеник или чудотворац, није могао сакрити од народа. Многи се, без разлога, питају: шта ће монах у пустињи? Није ли боље, да буде међу народом, те да користи народу? Но како ће

светлито незапаљена свећа? Монах носи своју душу као незапаљену свећу у пустињу, у самоћу, да је постом, молитвом размишљањем и трудом запали. Успе ли, да је запали, светлост ће се његова видети од целог света и свет ће поћи к њему и наћи га, ма се он крио у песковите пустиње, у непроходне планине или у неприступне пећине. Не, монах није бескористан, но може да буде најкориснији човек народу од свих других људи. То јасно показује и овај догађај са Господом Исусом. Залуд се Он склањао од народа у пустињу, силан народ врвео је к Њему.

А Он погледа и сажали Му се, јер „*бејашу као овце без пастира*“. Доле по градовима синагоге су биле пуне самозваних пастира, кој и су уствари били вуци у овчиј ој кожи. Народ је то знао и осећао, као што је знао и осећао и неизмерну милост и љубав Христову према себи. Народ је видео и осетио, да је Христос једини добри пастир, који се искрено и бољезнено брине о њему. Зато је и појурио к Њему и у пустињу. И Господ исцели болеснике њихове. Народ осећа потребу у Христу, и не тражи од Њега чуда из празне радозналости, но због велике нужде и муке. „*И поче их унити много*“, вели свети Марко.

„*А кад би вече приступише к њему ученици његови и рекоше: пусто је место и већ је доцкан: отпусти народ нека иде у села да купи себи хране.*“

Јеванђелист Матеј не говори, шта је Господ тако дуго радио с народом. Он само вели, да је Он исцелио болеснике њихове. Зато пак јеванђелист Марко допуњава ту празнину кад вели: *и поче их учити много*. Видите, како се јеванђелисти дивно допуњују! Дакле, Господ је до у саму ноћ учио народ. То је морало трајати повише сати. А зато време ви можете прочитати цело јеванђеље. Том једном приликом дакле, Господ је исказао од Своје божанске науке колико би стало у цело јеванђеље. Није ли онда у праву јеванђелист Јован кад каже да кад би се све написало, што је Господ рекао и учинио, једва би књиге стале и у сами свет?

Како су милосрдни ученици! *Пусто је место и већ је доцкан*. Народ је огладнео; време је већ крајње да се разилазе. Но куће су њихове далеко, а они су много гладни. Гле, ту су и многе жене, и деца. Треба да што пре дођу до хране. Нека иду у околна села и набаве себи храну.

Но зар Христос није милостивији и сажалјивији од Својих ученика? Зар се Он није могао сетити пре ученика, да је народ гладан и да је већ ту ноћ? Наравно, да је Христос милостивији и сажалјивији од Својих ученика и да је се Он пре њих сетио, шта треба народу. Још у самом почетку, како пише јеванђелист Јован, „*подигнувши Исус очи и видевши да мноштво народа иде к њему*“, рече Филипу: „*где ћемо купити хлеба да ови једу?*“ Но разговор с Филипом је прошао, народ се скупио око Господа са својим болесницима. Господ је најпре излечио све болеснике, па је онда наставио да поучава народ. И то је трајало до мрака. И тек сада пада на ум апостолима, да је народ гладан и да потребује храну. Господ је то, дакле, у самом почетку предвидео, али после о том намерно није хтео говорити него је чекао, да то питање покрену сами апостоли, и то из два разлога: прво, да би појачао њихово сажалење и милосрђе, а друго, да би се показала њихова немоћ без Њега. Јер Христос им рече: „*не треба да иду: подајте им ви нека једу*“. Он зна, да им они не могу дати, но Он то говори, да би они потпуно сазнали и исповедили своју немоћ. А они Му рекоше: „*немамо овде само пет хлебова*

и две рибе“. Према опису јеванђелиста Јована и то мало хране што је било није било њихово но некога дечка, који се ту задесио.

„Овде има једно момче, које има пет хлебова јечмених и две рибе; али шта је то на толики свет?“

То саопштава Господу Андреја, првозвани апостол, који и ако је био најдуже са Христом још није био савршен у вери, чим се пита: „*шта је то на толики свет*“? Хлебови беху *јечмени*, што такође није случајно. Из тога треба да се поучимо, како вели премудри Златоуст, да будемо задовољни са простом храном и да не пробирамо, јер је, вели, „*сластољубље мати свих болести и страдања*“.

„*Донесите ми их овамо*“, нареди Господ ученицима. Сад је тек ред на Њега. Народ је немоћан да нађе себи хране; апостоли су такође исповедили своју немоћ, да помогну народу. Сада је тек дошло Његово време; сада је ствар зрела за чудо.

„И заповеди народу да поседају по трави, па узевши оних пет хлебова и две рибе, па погледавши на небо благослови, и преломивши даде својим ученицима, а ученици народу.“

Зашто Господ Исус погледа прво на небо? Он то ниј е чинио при толиким моћним чудесима као што су била: отварање очију слепих, очишћење прокажених, изгнање злих духова из људи, укроћавање мора и ветрова, претварање воде у вино, па чак и неких васкрсавања мртвих. Зашто, дакле, изузетно у овом случају погледа на небо као Оцу Свом Небеском?

Прво зато, да пред толиким силним народом покаже јединство воље Његове и Очеве, и да тиме оповргне пакосне потворе фарисеја, као да Он сва чуда чини помоћу силе демонске. Друго зато, да као човек да пример свету смирености пред Богом и захвалности за сва добра, која од Бога долазе. Сличан пример Он нам је пружио и при Тајној Вечери — *благословивши даде хвалу и преломи* (Мт. 26, 26; Лак. 22, 17). Даде хвалу Оцу Свом Небеском, и благослови хлеб као дар Божји. И ми тако треба при сваком оброку, ма како он скроман био, да одајемо Богу благодарност и хвалу за исти и благосиљамо дар Његов. Треће, да би Он, као Бог, при умножавању хлеба, које је сасвим слично новом стварању, изразио тиме ј единство моћи Трој ице у јединству, која само као таква ствара. Отац, Син и Дух Свети — Тројица једнобитна и неразделна јесте Творац свега што постоји.

Сам Господ Исус Својим рукама преломи хлеб. Зашто то? Зашто није наредио ученицима, да они преломе? Зато да покаже Своју добру вољу да угости народ и Своју превелику љубав према људима. И да тиме научи нас, да кад чинимо милостињу и дајемо дарове дајемо с пажњом и љубављу, као и Он што је чинио.

„И једоше сви, и наситише се; и накупише комада што претече дванаест котарица пуних.“

А оних *што су јели беше људи око пет хиљада, осим жена и деце*. Ево чуда над чудима, и славе над славама! Пет хиљада људи — осим жена и деце — да су само узели по један залагај, колико се узима нафора у цркви, па би ипак пет хлебова мучно довољно било. А гле овде: *и једоше сви, и наситише се*, и оста на претек дванаест котарица пуних! Да је то била каква опсена, не би се рекло *и наситише се*. И ако би неко некога могао опсенити, да му се чини да ј еде, но не може га гладна опсеном наситити. Да је то била каква опсена, откуда дванаест пуних котарица комада? Не, не;

то само окорели људи у греху могу назвати опсеном. Међутим то је била стварност као што је живи Бог стварност. Приметите још и то, да при овоме чуду нико се не усуђује да каже нешто против, или да га протумачи каквим глупим објашњењима, како су фарисеји чинили при другим чудима. Не само да нико не говори ништа против њега, **него видевши чудо које учини Исус говораху: ово је заиста онај пророк, који треба да дође на свет (. Још више, хтедоше да га ухвате и учине царем.** Тако је огроман утисак учинило ово, ваистину, моћно дело Христово на народ! Кад је ико некога опсенара учинио царем? А ово је стварност и истина, и народ, одушевљен том стварношћу и истином, хтеде силом принудити Христа, да им буде цар. И то би се десило, да се Христос не измаче и тако не осујети ову намеру одушевљена народа.

„И одмах натера Исус ученике своје да уђу у лађу, и да иду напред на ону страну док он отпусти народ.“

Није ли чудновато, да Христос гони Своје ученике, да уђу у лађу и иду напред, без Њега? Зашто Он то чини? Прво, због онога што је било; и друго, због онога што ће бити. Нека се што пре одвоје од народа, па нека насамо размишљају и разговарају о великом чуду умножавања хлебова. И нека се навезу на море, где ће им се Господ Исус ускоро јавити с новим, небивалим чудом, — наиме: ходећи по води као по суку. Господ је прозрео унапред, шта ће се десити и шта ће Он учинити. Ученици ништа не предвиђајући, и свакако чудећи се, зашто их Господ гони да иду, оставише Њега с народом, спустише се низ брдо к мору и навезоше на море. Несумњиво је још разлог за ово журно гоњење ученика из гомиле народа и то, што Господ жели, да их сачува од гордости пред народом и самохвалисања тиме, што, гле, они су тобож присталице и следбеници таквога невиђеног Чудотворца! Као год што је хтео, да их научи смирењу рекавши им: **подајте им ви нека једу**, тако сада одгонећи их хоће да их сачува од гордости и превазношења Њиме, својим Учитељем. И најзад, Он хоће да они познаду Његову бескрајну кротост и смиреност пред Богом на тај начин, што се после таквог величанственог чуда повлачи у самоћу на молитву. Није им Он то морао изрично рећи, но они су већ довољно били упознати са Његовим начином и обичајем честог повлачења у самоћу ради молитве. Уосталом није ли Он тога дана баш нарочито и удаљио се у пустињу, да буде **насамо**, после вести о страшној погибији Јована Претече? Нека виде ученици, да Он није заборавио, зашто је изишао у пустињу; а нарочито нека виде и познају, да велико дело, које је Он изненадно учинио, и све похвале и величања од стране задивљеног народа нису ни најмање поколебали Његов душевни мир и Његову кротост, нити су Га могла вратити од намере, да буде у самоћи на молитви.

Овај цео догађај о давању народу хлеба и рибе, као и број хлебова и риба, и број котарица преосталог комада — има још и свој тајанственији, унутрашњи смисао. Пред Своју смрт Господ је назвао благословени хлеб телом Својим. Овде Он то не чини, истина, речима, но бројем хлебова. Пет означава пет телесних чула или чувстава, а пет чула представљају цело тело. Риба означава живот. У првим вековима Цркве Христос је сликан у виду рибе, што се и дан—данас може видети по старим хришћанским катакомбама и збеговима. Христос ће, дакле, дати Своје тело и Свој живот људима на храну. Но зашто су ту биле две рибе? Зато што се Господ дао на жртву и у Свом земаљском животу и даје се у Цркви Својој после Васкрсења до данашњег дана. Шта

значи то што Он лично прелама хлеб? Значи, да се Он по Свој ој драгој вољи дај е на жртву за спасење људи. Зашто је дао апостолима, да они деле хлеб и рибу народу? Зато што ће они уистини разносити Христа по целој свету и делити Га народима као животворну храну. Шта значи то што је претекло баш дванаест котарица хлеба? Значи обиље жетве труда апостолског. Жетва сваког апостола биће несравњено већа од семена посејаног као што је свака котарица садржавала више хлеба од онога што су гладни појели и наситили се.

Но све су ове тајне предубоке и неисцрпне. Ко се сме сувише нагнути над судбину њину? Ко ли се усудити у овој смртном веку спустити на дно њихово? Нека је и оволико колико само навестимо довољно онима, којима је слатко читати и слушати Јеванђеље. Слешћу Јеванђеља и ангели се опијају. Колико човек више чита, и више молитвено о њему размишља, и више се по њему у животу управља, то се више отварају његове дубине и миришу његове сласти. Господу Исусу Христу нека је зато слава и хвала, заједно са беспочетним Оцем и Духом Светим — Тројици једнобитној и неразделној, сада и навек, кроз све време и сву вечност.

Амин!

(Овај догађај чудотворног умножења хлеба божанском силом Христовом спомиње се у дивној молитви при благосиљању хлебова).